

DE GROEI VAN GODSDIENSTIG BESEF

26 september 1958

Goedenavond, vrienden.

Vergeet u vooral niet, dat wij niet alwetend, of onfeilbaar zijn. Wanneer u zelfstandig nadenkt, hebben wij de mogelijkheid, dat u goede resultaten van deze avonden hebt. Dat betekent ook, dat wij een goed resultaat hebben.

DE GROEI VAN GODSDIENSTIG BESEF

Wanneer wij de wereldgodsdiensten op het ogenblik bezien, dan valt ons op, dat er vier hoofdgroepen zijn: Boeddhisme, Hindoeïsme, Islam en Christendom. Het is begrijpelijk, dat deze godsdiensten niet zonder meer ontstaan zijn. Wanneer wij in het Christendom kijken, dan vinden wij daar verschillende gebruiken in, die wij terugvinden bij de Egyptenaren en zelfs nog bij oudere volkeren. Hetzelfde geldt ook weer voor de Hindoe, die weer zeer veel aan vroegere en primitievere geloofssoorten ontleent. Het Boeddhisme is uit het Hindoeïsme gegroeid en is a.h.w. in verhouding daartoe, zoals het Christendom tot het Judaïsme. De Islam is een openbaringsgodsdienst, die weer onmiddellijk gebaseerd is op een oud geloof, dat verworpen was tot veelgoderij. Dit oude geloof, met delen van de oude Zonnegodsdienst erin, is dan tevens weer beïnvloed door joodse en Christelijke geloofsopvattingen. Er zijn dus wel zeer veel onderlinge beïnvloedingen aan te tonen en het zou erg moeilijk zijn precies vast te stellen, waar de gebruiken van verschillende godsdienstplechtigheden vandaan stammen.

De voor ons belangrijkste godsdienst vinden wij natuurlijk allereerst het Christendom, dat wij nu aan een beschouwing gaan onderwerpen. Maar je kunt moeilijk de boom gaan bezien, en die geheel gaan optrekken met al zijn vertakkingen, voor dat je hebt gezegd, waar het zaad lag. Het zaad op zichzelf heeft weer geen zin, wanneer er geen aarde is waarin het tot wasdom kan komen. In inleidende betogen hebben wij getracht u wat duidelijk te maken omtrent het verlangen van de mens naar eeuwigheid, zijn behoefte aan een God, etc. Wij staan dan nu dus in een wereld, waarin een mens een God heeft. God is een jaloers bewaakt visioen. Die God behoort aan een bepaalde stam. Alleen voor die stam vecht Hij. Vele stammen, die met elkaar in contact komen en door vele huwelijken banden sluiten, nemen van elkaar bepaalde delen van het geloof over. Voorbeeld: de geweldige Jehova, Jahwe, - eigenlijk twee oorspronkelijke Goden - wordt voorgesteld als een vuur, door de bliksem ontstoken. Maar Hij wordt ook vereerd als een gasvlam in de woestijn. Ergens, waar olie naar boven is geweld en door een of andere oorzaak in brand is geraakt. Hij wordt vereerd in de zon. Dat is allemaal dezelfde Jahwe, de zelfde Jehova, die later de kern zal worden van het Judaïsme.

Elke stam voor zich doet rechten op zijn God gelden. Die God verdedigt de mens tegen alle kwalen, tegen zijn vijanden, Hij geeft hem zijn bevelen en leidt zijn toekomst. De overgave aan die God gaat vaak veel verder dan een moderne mens zich denken kan. Die God is deel van het leven van de mensen, ja, meer. Hij is in hun wezen doorgedrongen en ademt door elke porie van hun huid. Hij is er, en zij kunnen er niet aan ontkomen. Wanneer het om Hem gaat, offeren zij blijmoedig hun kinderen, dan verminken zij zichzelf of trekken zij zingend ten strijde, wetend dat zij zullen sterven.

Voor het Christendom was het Judaïsme de oorsprong. Wij zouden kunnen zeggen: in zekere zin is het Christendom de kroon, die op de ontwikkeling van het joodse geloof wordt gezet door Jezus, Die de oude wet verklaart in nieuwe zin. Waar komt dit joodse geloof vandaan? In de eerste plaats, de "God onzer Vaders", waar zo vaak over wordt gesproken, is in eerste instantie een variant van een stamgod uit Ur. Een persoonlijke God. Wanneer de stamvaders van de Joden wegtrekken van Ur - een huisgezin, zoals in de bijbel staat, maar in feite een Bedoeïenenstam - dan nemen zij deze God met zich mee. De God, die regeert in tempels, past niet in de wijde vlakten, past niet tussen de machtige bergen, die zij op hun tochten passeren. Onwillekeurig wordt het beeld van de Godheid vager, wordt langzaam maar zeker opgenomen in de natuur en de omgeving. Dit is het begin van de vormloze God die niet afgebeeld kan worden.

De God, wiens wetten Mozes later zal bevestigen bij de berg Sinaï. Die God is echter een wrede God en een willekeurige God. Voorbeeld: wij denken in de eerste plaats aan Abraham, die zijn kind moet offeren. Isaac. Zelfs wanneer dit offer vervangen wordt door een ram, op de berg zelf, dan is het nog wreed van die God, want niet alleen de vader, maar ook het kind, heeft deze angst doorstaan. Dit is dezelfde God, die Job, zijn trouwe dienaar, overlevert aan de satanische horden, die zijn bezit vernietigen en zijn gezin doen ten ondergaan. Over genegenheid en gehechtheden wordt niet gesproken. Hij krijgt het later rijkelijk terug en daar moet hij maar tevreden mee zijn.

Precies hetzelfde, wanneer een van ons tegen u zou zeggen: "Wij doden al uw kinderen, wij nemen uw echtgenoot weg. Wij nemen al uw bezit weg en laten u van de armen leven..." Wanneer je dan niet mort, ben je een goed mens en je krijgt wel weer een man/vrouw, kinderen en bezit. Desnoods tienvoudig...

Wij kunnen uit die Bijbel meer van dergelijke willekeurigheden citeren. Wij kunnen er nog meer vinden, wanneer wij in de overleveringen gaan zoeken. Die God is een heel eigenaardig, haast wreed wezen. Het is geen wonder. Een zwervende stam, die uittrekt in die dagen, heeft te maken met een wrede natuur. Er zijn de stormen, die hen overvallen. De sneeuw, die hen plotseling in het gebergte kwelt. Er is de brandende zon op de vlakke. Er is de uitgedroogde bron, die geen water meer geeft, terwijl mens en dier bijna verdorsten. Het is geen wonder, dat die God een beetje wreed wordt. Wreed als de zon. Nu gaat die mens naar een houvast zoeken. Een houvast, dat, in moderne ogen, nog wel wat wankel is. Huwt Abraham niet Hagar? Zendt hij haar met haar zoon niet de woestijn in, wanneer door het ingrijpen van drie vreemdelingen - door hem tot engelen Gods verklaard - zijn zoon bij zijn eerste vrouw wordt geboren? Die mens kan niets anders. Er kan niets gebeuren, of het is Gods werk en Zijn wil. Zo gaat het verder.

Het zal duidelijk zijn, dat de Schepper Zelf, zijnde een liefdevolle Kracht, Die alles in stand houdt, die in alle dingen aanwezig is, ook een dergelijk beperkt geloof zal aanvaarden. Daardoor komen immers ook deze primitieve geloven tot een werking van magische betekenis, tot een doordringen in esoterische geheimen, die verbazingwekkend zijn. De intensiteit, waarmee een mens streeft, de intensiteit, waarmee hij zich overgeeft aan zijn God, de oprechtheid, waarmee hij een doel kiest, ongeacht de consequenties, zijn ook in die oude religieuze vorm bepalend. Jezus heeft tegen een leerling gezegd: "Slechts indien gij gelooft, dan kunnen er wonderen gebeuren. Voor wie gelooft, is niets onmogelijk". Dat is een waarheid. De geest is krachtiger dan de stof. Het intense geloof is dus in staat vele onverklaarbare verschijnselen teweeg te brengen. Dat zien wij daar ook.

Zowel bij de eerste aartsvaders als later is er telkenmale weer deze volledige overgave aan God, dit opgaan in God, dat wonderen verricht. Misschien wonderen, die niet zo wonderbaarlijk zijn met de ogen van een moderne mens gezien, maar wonderen voor die tijd. Wonderen, die vandaag nog wonderen blijven, niet omdat zij gebeurd zijn, maar omdat een mens de moed heeft gehad; moed, zoals Gideon, om een leger aan te vallen, een krachtig leger, met 200 man. Zoals er zovelen geweest zijn, die de moed vonden om hun volk te redden, alleen ter wille van die God. Het is het wonder van de menselijke geest.

Nu moeten wij niet denken, dat de stammen nu werkelijk allemaal hetzelfde geloof beleden. Het zijn groeperingen, die allemaal hun eigen voorstelling hadden. Er is een groot verschil tussen bv. Adonai van de Levieten en de Heer Sabaoth, de Grootmachtige Heer van bv. Ezechiël.

Die verschillen zijn erg groot. Het heeft ook zijn reden, want de stammen zijn nog niet één volk, zij leven in een los verband. Zij kennen geen werkelijke heerschappij. Zij zijn als de verschillende kleine stammen, die tezamen een zekere trouw en achting betonen aan een grotere sjeik en die misschien dienen. Het is dit volk, dat verschillende keren weggevoerd wordt in gevangenschap. Zoals men, nog niet zo lang geleden, een woestijnstam overviel en de leiders daarvan gevangen zette in een vreemd land. Dat deed men vroeger ook. Maar kom je in zo'n land, dan maak je kennis met een ander geloof. Je leert, in plaats van de wijsheid en de simpele eenvoud van je eigen denken en offeren, de grote tempels kennen en de Baäls. Je ziet de machtige beelden, vuur en brandoffers en je ziet zelfs mensen sterven. Je ziet de wulpsheid en de verworpenheid. Maar toch zijn er bepaalde dingen, die je beroeren. Men hing zijn luit aan de wilgen, zo zei men in de Babylonische tijd. Het was misschien waar. Want het Jodendom vergat soms zijn eigen liederen in de overrompelende nieuwe beschaving, waarbinnen het zich plotseling in een zeer nederige positie bevond.

Hierdoor is de eerste hang geschapen naar een bepaalde religieuze vormgeving. Het is pas na deze tijd, dat wij de werkelijke altaren bv. zien opkomen. Het is in deze tijd eerst, dat het gebruik opkomt tot God te bidden in een bepaalde richting, iets, wat de Islam thans nog doet. Overigens het Christendom ook nog grotendeels. Egypte ziet ook de Joden als slaven en gevangenen. Het is een wonderbaarlijk land met priesters, die fantastische prestaties leveren. Is het dan zo vreemd - ook al blijven zij voor het merendeel trouw aan hun eigen God - dat zij toch iets meenemen van de gedachte: zó hoort een tempel te zijn, zó hoort een eredienst te zijn..., dát is de taak van het priesterschap, enz. Wie is dan de mens, die deze verschillende stammen met hun verschillende Goden bijeenbrengt? Een pleegzoon van de farao. Een hogepriester, een ingewijde van de Egyptische diensten zelf. Een heerser en een kenner van esoterische geheimen.

Let wel: alle tekenen van Egyptes wonderen zien wij herhaald optreden in de tocht door de woestijn. Er is geen water. Mozes trekt zijn staf en slaat daarmee. De toverstaf, de gewijde staf, die gelijkt op de kromstaf, die de farao draagt en de rechte staf met de valk, die menige hogepriester hanteert. Een toverstaf. Het is met deze staf, die hij uitstrekt tegen de wateren, dat hij de Rode Zee splijt. Het is met deze staf, dat alles gebeurt. Een zuiver magische overlevering.

Is het zo verwonderlijk, dat bij tempeldiensten bepaalde priesters en dienaren een staf droegen? Is het zo verwonderlijk, dat thans nog de herdersstaf, niet zoveel verschillend van de herdersstaf die de farao droeg, gedragen wordt door de bisschoppen en de paus?

Gebruiken, die overgaan van tijd tot tijd en van volk tot volk. Daarmede ook gedachten.

De gedachten aan het wonder als een noodzaak. De gedachten aan het wonder, dat niet zichtbaar is, dat zich achter de sluier afspeelt. Neem bv. het vroege Christendom, waar een groot gedeelte van de eredienst zich afspeelde, verborgen voor de gelovigen, waarbij een diaken mededeling deed van de stand van zaken op het altaar. Een gebruik nu nog in sommige Grieks-Orthodoxe en Russische kerken. In de oosterse ritus vinden wij dat nu nog terug.

Wanneer er een God wordt geschapen uit vele Goden, wat zal Hij dan zijn? Een samenstelling van al hetgeen die afzonderlijke Goden geweest zijn. Wanneer daar het gebod klinkt: "Ik ben de Heer, Uwe God, en gij zult geen vreemde Goden voor mijn ogen stellen", wat voor een God is dat dan?

Een God gemaakt uit de Goden van stammen, die handwerkers zijn en smeden. De wraakzuchtige God van slaven, die Egypte gehaat hebben met een haat, die misschien slechts geëvenaard wordt door de haat tegen de Duitsers door het gelijke volk in deze tijd. Het is de God van de herders en woestijnstammen, die nooit werkelijk de nood van de gevangenschap hebben gekend, maar voor wie God een wrede, simpele vlam is, gelijk aan de zon. Die God wordt alles in één. Vreemd genoeg leeft die God vandaag aan de dag voor de meeste mensen intenser, dan het nieuwe beeld van Godheid, dat Jezus toch heeft getracht te geven. Men spreekt over God als een liefdevolle God. "Maar", zo roept men uit, "Hij is een rechtvaardige God". Maar natuurlijk: dit conglomeraat van mensen, dat tot één volk moest worden gesmeed, had een God nodig als Rechter en aan die Goddelijke Kracht móest Mozes, en zijn opvolgers later het recht ontleen om te oordelen en desnoods ter dood te doen brengen.

Uit God kwam de macht, zoals ook van de Christelijke priesters, zoals van de vorsten in de middeleeuwen en zelfs nu nog. Een God, die toornig is, als de zon van de mensen in de woestijn. Een God, die verslindt met zijn vuur, een wraakzuchtige God als de vlam, die een ogenblik onbeacht, verterend uitgrijpt en een simpele tempel in vlammen doet opgaan, zoals gebeurd is. In God is alles en alle dingen. Maar voor alles het geweld, dat men vrezen moet. Hij is die hoge Rechter, die, zonder te vragen naar de mensen, of naar zijn inhoud, of doel, eenvoudig neemt en veroordeelt. Die uitverkiest naar Zijn welbehagen en anderen verwerpt. Een Almachtige, die het niet eens duldt, dat de mens vraagt: "Wat ben je eigenlijk?" Wanneer deze God langzaam maar zeker Zijn vorm vindt, dan komt er met die God een levensbeschouwing, die uit vrees voor die God - let wel angstvallig - zich aan wetten houdt en die uiteindelijk zich op zijn nauwlettende angst gaat beroemen. "Wij zijn het, die Gods wet volbrengen".

Er komen hele groepen van wetten en Schriftgeleerden, ijveraars. Doch de profeten van Israël verschillen niet veel van de fanatici van vroegere volkeren. Mensen, die alles achter zich laten. Met één idee beziel. Monomanen, wier monomanie God is en Gods wil en werking, zoals zij die begrijpen. Hen wordt bevestigd, dat de kracht en het weten, dat zij in dat intense geloof vinden,

hen een aanvulling wordt van het eerste geloof, een verrijking, maar een verrijking zonder wijsheid.

Eerst veel later, wanneer de vorsten eenmaal Israël gemaakt hebben tot een welvarende staat, wanneer de bijzondere begaafdheid, die dit volk bezit, het heeft gemaakt tot een macht, niet alleen in handelszin, maar ook qua strijdkracht, qua kunstzinnigheid, rechtvaardigheid, belezenheid, dan vinden wij iets van de zachtaardige wijsheid, die ons herinnert aan de God, Die uit Jezus spreekt. Lees de spreuken en het Hooglied van Salomo en u zult weten, wat ik bedoel. Al heel gauw is die tijd voorbij. Er komt nieuwe beroering en opstand. Broeders vechten tegen elkaar. Langzaam maar zeker komen de onheilsprofeten op de voorgrond en daarmee de honger naar een verlossing. Een verlossing van beproevingen, die, uitgaande van het geloof zelf, God terecht heeft opgelegd. Zeggen de profeten niet: "De Heer wreekt Zich op Zijn volk"? Het is in deze sfeer, dat Jezus' komst wordt voorbereid. Het is in deze sfeer, dat menige valse Messias optreedt. Het is in deze sfeer, dat onrust ontstaat. Het Christendom heeft veel hiervan behouden.

Wat is het vreemde? Wanneer Jezus komt, is Hij onmiddellijk deel van de opstand tegen de priesterlijke macht. Hij gelooft in God. Zoals iedereen. Hij aanvaardt in het begin de tempel, maar wanneer het er op aan komt, gaat Hij naar de profeet in de woestijn, die zeker door elke officiële gelovige met een scheef oogje wordt aangezien.

(Ik zou haast zeggen: de Osborn van die tijd)

Hij gaat naar Johannes de Doper toe. Een vriend uit zijn jeugd. De opstandeling, die boete en woestijn vóór trekt boven de eer, die hem ongetwijfeld, als behorende tot voornaam geslacht, zou geworden zijn in de joodse maatschappij.

Jezus' daad, wanneer Hij begint te prediken, is er een van overweging en Hij gaat in de woestijn; maar die prediking is er ook een van opstand. Het Christendom had nooit kunnen ontstaan, wanneer in Jezus niet de strijd was geweest tussen de felheid van Zijn eigen geloof en de nauw gevlochten wetten, die elke stap van de mens trachtten te bepalen, dit religieus socialisme uit de oude tijd, én de andere leer, die Hij heeft leren kennen: De wijsgerige en verworpen beschouwingen van sommige joodse sekten, iets van de geheimzinnige leer van Egypte. Iets van het Hindoe en boeddhistisch geloof, dat Hem evenzeer heeft bereikt. Het is een smeltketel van begrippen, die in Jezus' eenzaamheid op Hem is uitgestort.

Het is makkelijk te zeggen: "Jezus is de zoon Gods en Hij ging in de eenzaamheid om ons te bewijzen, dat je een beproeving kunt weerstaan". Maar een dergelijke zegswijze maakt de hele proef op zichzelf tot farce. Per slot van rekening, als u rond u een groot hek hebt gebouwd, dan kunt u zeggen: "Ik zal jullie laten zien, dat je bij een tijger in de buurt kunt komen" en je laat de tijger buiten het hek los. Dat is al even dwaas, nietwaar? Jezus, de Mens, staat daar. Jezus, de Mens, zoekt naar de waarheid. Hij ziet wel degelijk alle mogelijkheden. Hij ziet, hoe je brood kunt maken uit stenen. Hij ziet, hoe de wetten, die zijn als steen, toch een geestelijk leven kunnen voeden. Maar dit is geen recht; het is bedrog. Daarom kan Hij het niet aanvaarden. De nauwlettendheid van de wet, die in de mens geboren wordt, daar heeft Hij eerbied voor. Die zal Hij altijd blijven respecteren. Maar dit opleggen van een wil, dit zinloos bedisselen, dat kan Hij niet accepteren. Dat verwerpt Hij.

Dan komt de vraag: zou ik dan niet over de magische gaven beschikken, waarvan ik heb gehoord bij de Hindoes en Egyptenaren? Dat wordt verzinnebeeld in het: "Gij hebt gezegd, dat Gij machtig zijt? Werp u dan van de tempeltinnen, enz.". Hiermede zou Jezus Zijn macht kunnen bewijzen tegen de priesterhorden, die Gods naam steeds weer in de mond nemen, maar Zijn werken niet volbrengen. Maar dit zou er toe leiden, dat Hij Zelf zou worden vereerd, dat Hij Zelf het voorwerp van aanbidding zou worden. Daarom verwerpt Hij ook dit. Met de wetenschap, die Hij zich heeft verworven, kan Hij handelen. Hij kan rijkdommen verwerven over heel de wereld, meester worden van alle koninkrijken der aarde. Hij voelt de vermogens hiertoe in Zich. Zal Hij uittrekken, een karavaan vormen? Zal hij naar het zuiden trekken en ongekende schatten terug brengen? Of zal Hij de noordelijke geheimzinnige gebieden van Azië kiezen? Zal Hij zich een vorstendom stichten, of een klooster, een tempel misschien? Al deze dingen zijn mogelijk door de macht, die in Hem leeft. Wanneer Hij ook dit verwerpt, dan is dit alleen omdat Zijn God Hem zozeer nabij is. In dit verwerpen ontdekt Hij pas werkelijk de relatie, die tussen Hem en God bestaat: God is Mijn Vader. Hij wist reeds, zonder God niet te kunnen bestaan. Nu beseft Hij, dat

God de Voortbrenger is, de werkelijke Vader van alle leven. Dit is het ogenblik, dat het Christendom ontstaat: het ogenblik, dat de mens "God als Rechter", terzijde stelt voor iets belangrijkers: "God de Vader". Zeker, de Vader is rechtvaardig. Hij zal straffen, wanneer het nodig is. Maar bovenal heeft de Vader lief wat Hij heeft voortgebracht. Dit is het werkelijke begin.

Maar Jezus kan dit ervaren niet uitbeelden zonder te grijpen - in eerlijk pogen - naar beelden, die de mens deze gedachten duidelijk zouden kunnen maken. De wonderen die Jezus doet, om kracht bij te zetten aan zijn woorden, doen ons dan ook onmiddellijk denken aan wonderen, die wij ook elders ontmoeten. Deze wonderen zijn gelijk aan de wonderen van de priesters in Egypte, en de daden van de zwervende heiligen in India. In niets verschilt zijn optreden van dat van magiërs, die men in Indië soms vanuit de bergen ziet komen naar de vlakten. Jezus' wonderen zijn niet iets persoonlijks, iets, wat apart staat van al het andere. Eerder zijn zij kennelijk deel van een bepaalde inwijding die niet slechts de elementen van een bepaald geloof aanvaardt, maar in zich de beste elementen draagt van alle bekende en geheime beschouwingen van de wereld.

Onwillekeurig brengt Jezus vele gebruiken van de Essenen in gebruik. Daarbij gebruikt Hij beelden en gebaren die zeker niet thuis horen in de tempel van de Joden. Gebaren die in andere tijden en andere landen geboren zijn. Wanneer Jezus de hand oplegt, of zegent, is dit niet het gebaar van een joodse vader die zijn kinderen zegent. Het is zeer duidelijk het gebaar, dat de vroeg-boeddhistische monnik gebruikt, wanneer een novice geschoren is en na de inwijding met het monnikengewaad bekleed wordt. Een gebaar, dat voor alles zegt: Je hoort bij mij, bij ons. Wanneer Jezus gelijkenissen gebruikt, puurt Hij dezen veelal uit oudere verhalen, waarin reeds jaren lang dergelijke gelijkenissen evenzo voorkomen. De gelijkenis van het mosterdzaad vinden wij bij Hindoes en eveneens de boeddhisten, en haast gelijkkluidend. De voornaamste elementen van het verhaal zijn zelfs al uitgebeeld op de muren van een oude stad, die reeds puin was vóór Jezus werd geboren. Een stad, die zelfs "de oude" werd genoemd in de tijden, dat Abraham Ur verliet. Het verhaal van de wijze en de dwaze maagden komt o.m. in Egypte voor, terwijl het ook in meerdere versies reeds lang voor Jezus' tijd door zijn volk wordt verteld.

Jezus gebruikt alle leringen en middelen, als zij maar kunnen worden aangepast aan zijn doel, zijn stellingen en leer. De verhouding tussen Jezus en zijn leerlingen toont ons enkele elementen van de Esseense gebruiken, maar heeft daarnaast veel gemeen met de verhouding tussen goeroe en leerling in de vroeg-boeddhistische nederzettingen aan de Rode Zee. Jezus is universeel. Hij brengt de waarden van vele tijden en vele landen. Maar de inhoud is Zijn leer. Het gaat Hem om deze leer. Alles wat daarom heen geweven wordt, is Hem onbelangrijk. Kennelijk is zijn stelling: Of je nu God wilt dienen in de tempel, of op de toppen van de bergen, zoals de Samaritanen doen, is Mij niet belangrijk. Neem elk ritueel, dat je bevalt, maar DIEN GOD!! God te dienen in liefde zo goed als je kunt, is de kern van alle leringen, die Hij geeft. De noodzaak God lief te hebben en Gods liefde te aanvaarden is het voornaamste, wat Hij aan allen wil doen begrijpen.

Wanneer zich dan ook anderen dan alleen maar joden bij de schare van de leerlingen gaan voegen, behouden zij vele van hun eigen gebruiken. Reeds ten tijde van Jezus' leven behoren hiertoe Grieken, Romeinen en leden van verschillende Arabische - Semitische grensstammen. Ook hun gebruiken, ja, hun oorspronkelijk geloof geeft reeds mede inhoud aan de samenkomsten. Wanneer Jezus sterft, interpreteren zij Zijn dood en opstanding - zeer belangrijk in het vroege Christendom, terwijl de geboorte eerst later nadruk krijgt - op hun wijze. Juist hierdoor is het Christendom van de eerste dagen zo universeel en past het overall. Het brengt vele heidense gebruiken en gedachten eenvoudig over in de nieuwe leer. Hieruit ontstaan de eerste schisma's, wanneer de machtzoekers het priesterdom doen herleven. De eerste gemeenten kenden geen priesters; daar kende men alleen de ouderen, de ouderlingen, of wijzen, die raad en ook leiding gaven aan de andere gelovigen, wanneer dit noodzakelijk bleek, zonder daardoor in feite hun meerderen te zijn. De ijveraars, die het Christendom gaan beheersen, zijn vaak opgevoed in priesterdom, of godsdienstijver, zoals Saulus. Bij hun zoeken naar invloed en gezag, grijpen zij onwillekeurig terug naar oude voorbeelden. Daardoor toont de priesterlijke hiërarchie in het Byzantijnse rijk bv. een sterke overeenkomst met de priesterkasten binnen de Ammon-verering in Egypte.

Ook op andere punten is de invloed van andere geloofsrichtingen duidelijk. De nederzettingen van heremieten en kluizenaars - waarvan het klooster op de berg Athos misschien heden de laatste binnen de Christelijke wereld is - komen geheel overeen met de nederzettingen van novicen en kluizenaars rond de hut van een vereerde meester, die nu nog in de boeddhistische gebieden zoveel voorkomen. Ook bij de Hindoes en de Perzen vinden, of vonden, wij dergelijke "kloosters". Wanneer het avondmaal tot het rituele misoffer wordt, zien wij dat gebarenspeel en wijze van lezing veel, zo al niet alles, gemeenzaam hebben met de mysteriespelen van Griekenland en Egypte. De nu gangbare wijze van handelen gedurende de transformatie - magische verandering van brood en wijn - blijkt in zijn geheel overeen te stemmen met de minder bloedige offergebruiken van Babylon. Het Oude Testament toont ons dat ook andere groeperingen, zoals die van de priester Melchizedek, ongeveer gelijke handelingen kenden. Men noemt hen dan ook wel de voorlopers van het Christendom.

Met evenveel recht kunnen wij zeggen, dat het Christendom de gebruiken van oudere en andere godsdiensten heeft overgenomen. De symbolen van het kruis, de vis, het lam, gebruiken als de doop, vinden wij overal weer. Wanneer wij de gebruiken van het Christendom ontleden, vinden wij hier Romeinse, daar Etruskische, elders zelfs zuiver van negroïde rassen stammende gebruiken en sacramenten. Heden vinden wij evenzeer Abessijnse en Moorse invloeden terug, evenals delen van het strijdvaardiger Germaanse geloof. Nu nog. Wanneer wij dan ook het Christendom onbevooroordeeld bezien, vrienden, staat voor ons het beeld van een geestelijke smeltkroes, waaruit de wonderlijke alliage van heden is voortgevloeid. Een menging overigens, die klaarblijkelijk alles behalve breukvast was. Want het zich zo noemende Christendom was vanaf de eerste jaren reeds zeer versplinterd in kleine groepen en vele schisma's. Het is daarom juist noodzakelijk, dat wij ons af gaan vragen: Wat was nu eigenlijk Jezus' ware leer, ontdaan van alle bijkomstigheden? Wat is de werkelijke, de zuivere essence van het Christendom, van het werkelijk Christelijk geloof? Deze vraag hoop ik u een volgende avond uitvoerig te belichten. Het woord is thans aan de tweede spreker.

Goedenavond.

HET ONTSTAAN VAN DE TAROT

Goedenavond, vrienden.

Het tweede onderwerp is een onderwerp naar uw keuze.

Voorstel: "Het ontstaan van de Tarot"

Antwoord: De tarot is wel vijf boekdelen lang, dus wij zullen hier niet volledig op in kunnen gaan. De spellen van de mens zijn zeer oud en zijn over het algemeen gegroeid uit zijn verschillende wichelinstrumenten. Er waren runen en symboolkaarten op hout getekend, of gebrand, die gebruikt werden in de tijd van de zeer primitieve mensen, zo ongeveer een 20.000 jaar geleden.

Op de duur bleek, dat je er niet alleen de wil van de Goden mee kon zoeken, maar dat je ook kon gaan proberen om elkaar een beetje armer te maken. Zo ontstaat een primitieve vorm van het kaartspel, dat je later kent, waarbij de verdeling in vier groepen nog slechts een verdeling in twee groepen is, want er zijn altijd twee kampen, die met elkaar strijden. Het aantal kaarten is ook afwisselend en er komen meerdere kaarten van gelijke getalswaarde voor in één serie, of set. Maar het wordt geformaliseerd.

Achtduizend jaar geleden vinden wij in de beschaving dan ook een wichelinstrument, dat reeds alle kentekenen vertoont van het huidige kaartspel, te weten dertien waarden in vier groeperingen, die door kleuren worden aangegeven. Nu bleek aan heel veel ingewijden al heel snel, dat het gemakkelijk was om van dit algemeen aanwezige wichelmateriaal als spel gebruik te maken. Overal was wel zo'n soort kaartspel te vinden, maar er waren zo veel waarden, die daarin niet konden worden uitgedrukt. Want er bestaan inwijdingsbegrippen, die nu eenmaal niet aan iedereen in handen kunnen worden gegeven.

Je zou kunnen zeggen, dat de inhoud van het kaartspel de exoterische betekenis is van het menselijk leven met de daarin voorkomende stromingen. Wij vinden er zelfs de vier dimensies,

of de vier richtingen van leven terug. Daarnaast moesten de innerlijke symbolen ook op een manier bewaard worden. Dat kon je moeilijk doen door ze in een spel in te voegen. Men besloot oorspronkelijk om de mens geestelijk te symboliseren, zodat er dus buiten de bekende poppen een extra pop werd bijgevoegd. Dit was buiten de boer dus de zogenaamde ridder, of knecht, die naast de vrouw en de koning voorkomt tot in de achttiende eeuwse kaartspelen. Later is hij, door de vereenvoudiging in de kaartspelen, vervallen. Deze knecht had zijn tegendeel: de tegenwoordige joker. Het was het symbool van het kwade in de mens, het noodlottige. Er waren in die tijd dan ook maar tien tarotbegrippen, niet zoals thans elf verdeeld over 22 kaarten. Elke kaart had zijn tegendeel. De ingewijde moet naast zich hebben de magiër. Beiden zijn een uiting van hetzelfde. De ingewijde is de geestelijk strevende, het naar binnen toe esoterische. De magiër is degene, die dezelfde kennis en macht gebruikt om deze te uiten, exoterisch. Dat vinden wij overal terug. Wij vinden onmiddellijk naast God a.h.w. de duivel. Zo kun je verder gaan.

De wijze, waarop deze kaarten werden bewaard, was heel simpel. Zij werden in een wichelzak megedragen en waren niet de platte kaarten, die wij al bv. in de middeleeuwen zien, of de platte wichelplankjes, die wij terug vinden tot bij de Perzen, maar het waren ronde stokjes van ongeveer een twee vingers lengte. Deze stokjes waren dan gekerfd. Dat is hetzelfde als wij vinden bij een toverstaf. Daar staan ook kervingen in. Die kervingen hadden een symbolische betekenis. Toen nu veel later de vervolging begon van de zogenaamde magiërs en dus ook van de ingewijden die van deze instrumenten gebruik wisten te maken, probeerde men de zaak te vermommen. Zo kwam dan het tarotspel als een oorspronkelijk kaartspel te voorschijn, waarin de symbolen vermomd waren.

Op het ogenblik kunt u zo uit de kaarten weer aflezen, wat zij betekenen. Vroeger waren deze voorstellingen vaak gestileerd tot landelijke voorstellingen. De magiër werd bv. omgevormd tot een soort minnestreel. De ingewijde was de misdadiger, vandaar dat hij nog de gehangene is. Het is waar. Hoe meer je je bewust wordt van de werkelijkheid, hoe meer je eigenlijk ondersteboven hangt in de wereld. Want je staat op je kop. Je hebt je voeten in de wolken, zegt men wel eens, omdat je in een andere realiteit staat. Alles, wat voor de mensen normaal is, ligt gelijk boven je - dus uiting van het Goddelijke - en onder je, als iets, wat anderen beheerst, maar waar jij meester over bent geworden.

De tarotkaarten worden langzaam maar zeker meer en meer getekend en in omloop gebracht. Oorspronkelijk waren het stukken perkament. Later, toen men begon met het drukken van kaarten - dat is dus in de 17de eeuw - drukte men oorspronkelijk ook deze tarotspellen. De bijzondere kaarten telden niet, want het ging erom met een gelijke partij te spelen. Ook kaarten was een strijdspel, waarbij het lot bepaalde. Zoiets als een schaakspel dus, dat ook een strijdspel is, maar waarbij de gedachte de strategie bepaalt in plaats van het lot. Daardoor werden deze 22 extra kaarten meestal weggelaten, ofschoon enkele spellen nog steeds de ridder gebruikten. U begrijpt, niemand heeft zin om te betalen, voor iets, wat hij toch niet gebruikt, zodat men vroeg naar kaartspelen, waaruit wederom deze kaarten verwijderd waren. Het gevolg was, dat degenen, die ze wel vroegen, een uitvoering zochten, die meer symbolisch was voor de werkelijke inhoud van die kaarten. Zo kreeg het tarotspel langzaam maar zeker de vorm, die het op het ogenblik heeft.

De betekenis van het tarot: rota, of tarot, de kringloop. De tegendelen van de wereld rijgen zich aaneen tot een kringloop, die innerlijk is zonder herhaling, maar in een afgesloten cyclus, waarin alle tegendelen elkaar kunnen opheffen. Elf paren kernkaarten.

De uiterlijke of exoterische kringloop, bestaat uit de reïncarnaties, of herhalingen, waarbij levenswaarden in vier gebieden worden doorlopen volgens een oud geloof. Elk wordt ingedeeld in negen sferen, niet in tien, want er is geen 1. Negen sferen, waarin de bepaling bestaat in 4 gestalten. Namelijk volgens de vier standen van de boer tot de Brahmaan toe, die wij bij de Hindoe vinden. De tarot werd dan ook gebruikt om o.a. exoterische symbolen te vergelijken met esoterische. Men gebruikte deze kaarten om bepaalde problemen te stellen en deze op te lossen. Misschien een klein beetje in de richting, waarin u puzzelt, maar dan toch met iets van het vallen van die noodlot-stokjes, van die runen.

Op de duur ging men ze gebruiken om te voorspellen, dus om aan de hand van in de kaarten erkende relaties te komen tot een systeem, waarbij je eigenlijk alle dingen kon berekenen en zo een beeld van de toekomst krijgen. Toen men zover was, begon er net een andere leer door te

dringen: de kabbalistische leer, die oorspronkelijk niet met kaarten werkte, maar met tekens en symbolen.

Nu blijkt dat de symbolen van bv. Rabbi Levi van Hamburg in overstemming zijn met de mogelijkheden van de tarotkaarten. Wij zien dan nu ontstaan het bekende beeld van de driehoek in de cirkel, later vaak gemakshalve gemaakt tot driehoek in een vierkant. Hierbij wordt het vierkant uit de normale kaarten gevormd, terwijl negen lotskaarten de driehoek vormen. Op dit systeem ontdekt men vele variaties. Wij vinden dan bv. onder de Spaanse invloed in Parijs een kabbalistisch systeem, waarbij de tarotkaart wordt gebruikt om de levensboom te leggen en wel de driearmige, maar ook de zevenarmige. Hierbij is het wéér typisch, dat de getrokken hoofdkaarten uit de 22 het systeem van de overweging bepalen en inhoud geven aan de studie.

Vaak vormt men bovendien daaruit woorden, die dan volgens kabbalistische waarden worden berekend en herleid. Vele ingewijden slaan aan de hand daarvan, ofwel magische, ofwel bijbelse boeken op. Op de duur raakt de tarot zó ingeburgerd in bepaalde kringen, dat ze rond de 18de en 19de eeuw, vanaf 1760 tot 1880 toe, een werkelijk gebruiksinstrument is voor praktisch alle esoterici. Dat deze tarot, of rota, bv. gebruikt werd in de vroege logés, zodat zij ook gebruikt wordt bv. door mensen als Paracelsus. De z.g. wonderdokters en astrologen bedienen zich er al evenzeer van, soms om indruk te maken, maar in zeer vele gevallen om zich een mogelijkheid tot innerlijke beschouwing van innerlijke waarde te verwerven.

Wanneer nu de drukkunst komt, het vastleggen van verborgen termen makkelijker wordt en de mondelinge overlevering niet zo groot meer is, dan raakt zo langzaam maar zeker de tarot bij velen meer uit gebruik. Het gedrukte woord, de vastgelegde redevoering, de vastgelegde betogen, de vastgelegde beelden ook, die in deze rota gevonden worden, treden in de plaats van reeksen van kaarten in bepaalde volgorde. Nu wordt de tarot voor een groot gedeelte terug verwezen naar de voorspellers en magiërs. Zij raakt zelfs in slechte doen, want zij maakt ook deel uit van het instrumentarium van vele satanisten. Zij wordt gehanteerd door vele eigenaardige en exclusieve sekten. Men beschouwt haar grotendeels als een duivels instrument.

Wanneer de 20ste eeuw zich zo langzaam aan gaat melden, dan leeft de oosterse esoterie op en daarmee komt de tarot weer wat meer op de voorgrond. Zij wordt nu tot een instrument, dat, althans door sommige esoterici, weer in de juiste vorm wordt gebruikt, namelijk niet als een voorspellingsmiddel, maar als een methode om eigen overpeinzing door een z.g. toeval te laten leiden en zo de samenstelling van het eigen wezen beter te erkennen in het vallen van de kaarten, waarbij innerlijke en uiterlijke wereld als tegenstellingen worden overwogen. Elke kaart heeft zijn eigen kleur en betekenis. Hij kan worden vereenzelvigd met bepaalde astrologisch symbolen en wat dies meer zij.

Vraag: De ingewijde hangt aan het galgetouw met één been, het andere is hiermede gekruist, de handen zijn op de rug gebonden, het hoofd hangt naar beneden.

Antwoord: De houding. Wanneer u die houding vergelijkt met de yoga-posities, dan zult u tot de vreemde ontdekking komen, dat de houding van het lichaam van de gehangene, mits juist afgebeeld, die is van een yogi, die zich bevindt in zogezegde wereldaandacht.

Een staande houding, waarbij men wordt tot een verbinding tussen hemel en aarde. Punt één. In de tweede plaats: de ingewijde begrijpt, dat het nutteloos is het lot van de mens te wijzigen, want slechts dat, wat de mens zelf wijzigt, heeft waarde. Hij is door zijn weten gebonden en kan niet ingrijpen. Hij gaat tot de wereld, maar deze wereld is niet in staat hem een vreugde te zijn. Zij is hem een smart, tenzij hij haar beschouwende zich overgeeft aan een hogere kracht. Zo hij dus hangt met zijn been in de lucht, is de galg alleen maar het symbool van de binding, nadelige binding in dit geval, die de wereld voor de ingewijde betekent. Want zij houdt hem vast, dwingt hem vaak uit een hoger beleven weer terug te keren tot een beperkte realiteit. Dat hij het hoofd naar beneden wendt, heb ik zoeven al verklaard: hij ziet vanuit het hogere begrip de beperking van de wereld. Hij staat dus a.h.w. in een grotere realiteit en ziet de schijnrealiteit beneden zich. Letten wij verder op de houding van het hoofd, wat namelijk iets naar achter gebogen is. De ingewijde beschouwt de beperkte wereld, omdat in deze beschouwing de mogelijkheid bestaat vanuit zijn werkelijke wereld, de geestelijke wereld, krachten en Licht te zenden naar de kleine wereld.

Vraag: Maar wat is dan de zin van de gekruiste benen?

Antwoord: Dat is een yogapositie en dat kan men nakijken. Het getal, dat gevormd wordt, is vier. Vier is de natuurgebonden wereld, ofwel de eenheid met God in het getal uitgebeeld. De kruising van de benen op deze wijze in een staande houding, betekent een contact, waarbij het eigen lichaam de middelaar wordt van de krachtstroom tussen hemel en aarde. Met andere woorden: de ingewijde in deze houding is geworden tot de menselijke, of levende, levensboom, die een verbinding is tussen sferen.

Vraag: De kaartsymbolen zoals bekers, zwaarden, lansen, borden enz. Zijn seksuele symbolen?

Antwoord: Die oude wichelbeelden, die gebruikt werden, stammen uit een tijd dat fallische symbolen nogal erg veel gebruikt werden. Het was ook een symbool voor het overige, dat altijd erg belangrijk was in de wichelarij. Later heeft men daar wapens bij gevoegd en wel van verschillende geaardheid. Het zwaard was ridder, of aanvoerderskrijgstuig. Lans bv. was oorspronkelijk de stok, waarmede de gewone bevolking zich bewapende, enz.

De symbolen zijn door de tijd aangevuld, maar bestonden uit datgene, wat voor de wichelaar vaak belangrijk was. Wanneer men zich de moeite getroost om de z.g. berkenrunen na te gaan, die de Noorse en ook wel de Germaanse priesters hadden, dan vindt u daar ook soortgelijke symbolen. Daarnaast vindt u menssymbolen; vandaar dus de mensengestalten op de kaarten. U vindt ook Godensymbolen, die langzaam tot landschapssymbolen zijn geworden, de azen van deze tijd. Al deze runen zijn de voorvaderen van het kaartspel en ook van de tarot.

Het is altijd zo moeilijk als je over vruchtbaarheidssymbolen spreekt, dan snappen de mensen meestal niet, dat het eigenlijk een gewijde zaak is. Zij denken alleen aan - laten wij zeggen - lichtzinnige dingen. Toch, als je het goed bekijkt, dan is een fallisch symbool dat van de scheppende wil, die pas kan werken, indien hij ontvangen wordt in de materie. Vormgeving kan eerst plaats vinden, wanneer er iets is waarin de wil vorm kan geven. Anders gezegd: het mannelijk symbool was oorspronkelijk een geestsymbool, het vrouwelijke een aardsymbool.

In deze beiden werd het totaal van de Schepping verwerkelijkt. Dat waren zeer heilige waarden. Maar men heeft langzaam maar zeker een groot gedeelte van die symbolen gewijzigd, of wel ze z.g. bemanteld. Dat gebeurt tegenwoordig trouwens nog. Men vindt er andere uitdrukkingen voor. Door die bemanteling gaat vaak het oorspronkelijke idee teloor.

Het vreemde is dat de mens toch - ondanks alles - in zijn gewone leven, in zijn droomleven e.d. van de vruchtbaarheidssymbolen nog volledig gebruik blijft maken. Tot zelfs in de wijze van een graf toedekken. U moet eens kijken wat erop staat. Er staat een kruis op, anders vaak een bepaalde doodsruine. Je hebt de z.g. sikkelduilen van de Russen. Wederom een rechte steen met een uitbocht en daarop een ster. Soortgelijke begrafenissymbolen vinden wij ook in de Islamietische wereld, alleen is de bekroning daar een maan. Het godsdienstsymbool staat slechts als bekroning van een geestsymbool. In heel veel van die dingen is de fallische overeenkomst nog wel op te merken. Het is hetzelfde als met die grote zuilen, die de Egyptenaren oprichtten. Cenotafelen. Al deze dingen waren in feite geestsymbolen, dus bevorderaars van de Goddelijke wil in de Schepping.

Nu gaat u gezellig pauzeren, na de pauze is er weer de esoterie.

Goedenavond.

ESOTERISCHE VERHALEN

Goedenavond, vrienden.

Wanneer wij spreken over de esoterie, dan is het misschien goed een oud gezegde voorop te stellen: "Leven is niet bestaan, maar beleven. Hij, die bestaat, leeft niet, tenzij hij beleeft".

Uiteindelijk: wat zou een mens betekenen, die niet handelt en die niet denkt? Daarom zullen wij ook, wanneer wij ons met de esoterie bezig houden, uit moeten gaan van twee standpunten. Die vinden wij ook weer in een spreuk: "Hij, die handelt, doet goed. Hij, die denkt, doet beter. Doch hij, die zijn gedachten tot handeling maakt, bereikt de voleinding".

Misschien kan ik u dit het best duidelijk maken in het verhaal van:

DE JONGE LI

die zocht naar de voleinding op zijn eigen wijze. Veel had hij gehoord over de wet, over de klassieken en over de studie ervan. Ofschoon hij van een zeer rijk geslacht was, trok hem de kennis der letteren niet aan. Zijn vader, wijs en goed, zei tot hem: "Zo de letteren u niet aantrekken, neem het zwaard en wordt tot een gevreesd veldheer". Maar toen de jonge Li ontdekte, dat het zwaard niet slechts een spel is, doch een vermoeyenis van ledematen, toen zei hij: "Neen, deze handeling is teveel van mij gevraagd". Hij zette zich neer in een binnenhof, voedde zich en droomde dag na dag en niemand wist waarvan. Noch zijn ouders, noch zijn vrienden konden hem uit zijn lusteloosheid wekken. Zij gingen daarom naar een nabij gelegen tempel en vroegen de bonze hen een middel te geven. Deze kwam en sprak, doch de jonge Li droomde voort.

Toen ging de priester terug en keerde weer met een doodkist met klaagvrouwen en liet deze met een stoet, alsof deze astrologisch berekend en opgesteld waren, door de binnenhof trekken. En zie, de jonge Li, opziende, vroeg: "Wie is gestorven?" Toen stond de stoet stil en de bonze antwoordde: "Gij". "Waarom?" "Omdat gij gestorven waart, maar gij keert reeds tot het leven terug". Dit ergerde de jonge Li zozeer, dat hij zocht naar een antwoord. Omdat hij het niet kon vinden, greep hij naar de klassieken, hopen, dat hij daarin een beeld zou vinden om deze verwaten wijsgeer te verpletteren.

Toen hij echter leerde denken en zich begroef in de boeken, leefde hij, maar hij was niet in staat een antwoord te vinden, dat paste. Zijn vader trachtte hem te brengen tot een handel, die zijn geslacht rijkdom had gebracht, ging wederom naar de monnik en zei: "Zie, mijn zoon is begraven in de wijsheid van de ouden en hij bestudeert de wetten van Tao, maar hij handelt niet. Geen penning, geen korrel rijst heeft hij verdiend. Al is mijn rijkdom groot, zij is niet oneindig. Heer, gij hebt hem gewekt uit zijn lethargie. Kunt gij hem niet wekken tot handelen?" "Zeker", zei de wijsgeer, en hij huurde vier ruwe knapen uit de buurt en stuurde ze naar binnen met bamboestokken. Zij verscheurden de boeken van de jonge Li voor zijn ogen. Zij sloegen hem, totdat zijn benen het lichaam beklagden ooit geboren te zijn. Maar zij sloegen verder. Zij achtten niet op zijn smekingen, op zijn beleefdheid. Toen werd de jonge Li kwaad, zo kwaad, dat hij de teakhouten zetel wilde nemen, waarop hij een ogenblik tevoren had gerust, om hen te slaan. Hij kon niet terugslaan, want hij kon de zetel niet opheffen. "Eens", zei hij tot de ruwe knapen, "eens zal ik u straffen". Zij lachten en gaven hem een duw, zodat hij op de grond viel als een kind en gingen heen.

Dag na dag ging de jonge Li naar een bekend zwaardvechter. Dag na dag vermoeide hij zijn edele benen door te gaan langs de straten, tot hij hijgend de hellingen oprende. Dag na dag oefende hij zich in het uitstoten van krijgslustige kreten. Dag na dag trachtte hij de sterkste van zijn dienaren te overwinnen. Totdat zijn vader zei: "Maar dit is niet aan te zien, mijn zoon gedraagt zich als een rover zonder zin". Wederom ging hij naar de bonze: "Wat moet ik doen?" "Dat is eenvoudig. Zeg hem, dat op gene heuvel daar de bandieten wonen, die hem hebben geslagen en zijn boeken verscheurd hebben". Zo trok de jonge Li uit. Hij trachtte de bandieten te vinden, maar zij waren er niet. Het was heel begrijpelijk. Zij waren in normale doen koelies. Zij droegen de draagstoel, of trokken de riksja. In zijn woede wilde hij boom na boom ontwortelen. Toen zijn drift en het geweld hem naar het hoofd waren gestegen, zag hij daar de bonze, die waardig kwam aangeschreden.

"Wat doe je, mijn zoon?"

"Ik zoek de bandieten."

"Er zijn geen bandieten, mijn zoon."

"Men heeft mij gezegd, dat zij er zijn."

"Waarom heeft men u dat gezegd, mijn zoon?"

"Dat weet ik niet."

"Dan keer hier terug, wanneer gij weet, waarom men het u gezegd heeft. Misschien, dat gij dan zult beseffen, waar gij zijt."

De jonge Li zette zich neer en peinsde lang. Eindelijk zei hij zichzelf: "Hoe zou iemand kunnen weten in mijn eigen huis na zoveel jaren, dat die bandieten daar zijn, want niemand heeft ze gezien, behalve ik". Achterdochtig keerde hij terug. Hij bedreigde de bedienden, maar zij wisten

van niets. Hij wilde hen mishandelen, maar zijn vader zei hem: "Ga naar de bonze en vraag hem om uitleg". Zo ging de jonge Li weer uit, zocht de bonze in zijn tempel en zei:

"Gij hebt gezegd, dat die bandieten daar waren".

"Dat heb ik gezegd."

"Zijn zij er?"

"Zij zijn er niet."

"Waarom dan?"

"Om u, mijn vriend, te tonen, hoe nutteloos het is als een geweldenaar rond te gaan, wanneer men niet denkt." "Kan ik die bandieten vinden", vroeg de jonge Li. "Hoe kan ik hen terugvinden, ik wil mij wreken." "Denk goed na over uw wraak. Zet u neer. Drink een kom van de geurige thee met mij en denk." Toen, na vele koppen thee en enkele koppen rijstwijjn, de jonge Li eindelijk uit zijn gepeins ontwaakte, en zei: "Maar waar en waarom?" De bonze lachte en zond een bediende uit. Even later kwamen de vier bandieten binnen. Nu gekleed als de eenvoudige koelies, die zij waren.

"Dit zijn uw rovers. Gij zult mij vergeven, maar hier zit hun meester." Toen, ineens, zag de jonge Li de reden. Hij begreep, dat dezelfde, die hem tot denken had gedwongen met de doodkist, hem met een pak ransel tot de daad had gedwongen. Zo zeide hij trots:

"Nu zal ik mij wreken" en uit zijn mantel haalde hij enkele onzen zilver en wierp ze de koelies toe. Tot de bonze zei hij: "Breng mij naar uw boekerij." "Waarom?"

"Omdat ik uw boeken wil vernietigen zoals gij de mijne hebt doen vernietigen."

"Dat zij u gegeven" zei de bonze en hij bracht hem naar een leeg vertrek.

"Waar zijn uw boeken?" "Hier", zei de monnik en wees op zichzelf. Toen pas begreep jonge Li. Hij dankte de monnik nederig en teruggekomen tot zijn rede werd hij een groot handelsheer die rechtvaardig was voor zijn dienaren en wijs, niet slechts in de ogen van de mensen, maar ook in de ogen van de Goden.

Hierin vinden wij iets terug van vele mensen. Zij moeten gedwongen worden te denken. Eerst wanneer het wonder van het leven, het onbegrijpelijke hen beroert, dan verwaardigen zij zich een antwoord te zoeken. Als zij het antwoord niet kunnen vinden, dan zoeken zij de wijsheid, waarin het antwoord gelegen is. Voor vele mensen is de storing niet een doodkist, maar het woord "Gij zult sterven..." Want eerst hierdoor vraagt hij zich af: waarom? Wanneer men hem zegt: omdat gij mens zijt... dan zoekt hij naar een antwoord en hij vindt het niet. Zo denkt hij en in de gedachten en in de leringen vindt hij de onsterfelijkheid. Maar de onsterfelijkheid is zelfs voor de beperkte mens zo begeerlijk, dat hij daarin op zou willen gaan. Hij wil de hele wereld niet meer zien, alleen deze onsterfelijkheid.

Dan komt het leven. Het leven brengt hem ongeluk en armoede, ziekte en nood. Hij zegt: "Ik wil dit leven meester worden". Hij werpt zich op de materie en hij tracht als mens van het leven af te dwingen, wat de gedachten hem schijnbaar niet konden geven. Zijn verscheurde idealen vergeet hij. Hij zoekt nu naar de wraak op de wereld. Geluk, genot en bezit zullen de zijne zijn. Maar wanneer hij in die wereld een tegenstander zoekt, dan merkt hij, dat hij alleen maar ellende voor anderen heeft geschapen zonder, zoals hij dit bedoelde, iemand te kwetsen, zonder te overwinnen.

Dan eerst, dan zoekt hij naar een oplossing. Hij zegt zich: "Waarom dan dit alles. Wat is de reden?" Dan fluistert ergens iets: God... Hij gaat uit en zoekt die God. Met theologische redevoeringen, met bewijsstukken, met experimenten probeert hij aan te tonen, waar die God is, want hij wil zich op die God wreken. Die onrechtvaardige God, Die hem gedwongen heeft zo te leven. Maar wat ziet hij dan? Het leven zelf treedt hem tegemoet. Het zegt hem; "Zie, ik, het leven, ik ben al die dingen, die je zoekt. Alles, wat gebeurd is, is slechts door mijn wet en mijn bemoeiingen". Dan begrijpt de mens de ware wet des levens. Dan gaat hij zoeken naar een eenheid, waarin de gedachte der Onsterfelijkheid inhoud verleent aan de vergankelijke dagen. Wie zó handelt, wint die velden van de eeuwigheid, waarin de mens zichzelf is.

Want de mens gaat het vaak als:

DE RUPS

Gaande over het moerbeiblad, vretende alle dag, sprak de rups: "Groot ben ik. Hoe machtig verslind ik de struik". Totdat eens, toen de zon al bleker begon te worden, hij zeide, "Het is mij zo vreemd temoede". Hij spon zich in een cocon, zoals de mens zich vaak inspint in herinnering. "Nu zal ik rusten". Het werd steeds duisterder. De herinneringen, de cocon, sloot alle licht buiten. Het werd koel. Lang ging de tijd voorbij. Doch toen weer de herfstzon sterk scheen, voelde hij zich vreemd bewogen, bevrijdde zich en zag voor het eerst, hoe onbelangrijk een rups is. De vlinder, die danst in de zon, die festijnen viert in de kelken van de bloemen, die ziet eerst, hoe gebonden een simpele rups is, wiens wereld een blad blijft.

Zo gaat het de mens. Eerst wanneer wij de innerlijke waarheid beseffen, zien wij de onbelangrijkheid van onze eigen wereldvisie. Dat is noodzakelijk. De mens, die denkt over huizen en bomen, over beesten en mensen, over zeeën en rivieren, over luchten, zeggende: "Dit is de wereld", is gebonden als een rups op zijn blad. Druk beweegt hij zich, vergarend de feiten en vretend de tijd. Totdat hij oud wordt en zich gaat terugdenken, wat vroeger was. Dan zeggen de andere mensen: "Je kunt merken, dat zij oud worden. Een beetje kinds. Herinnering na herinnering. De werkelijkheid zien zij niet meer". Ingesponnen in een cocon.

Maar dan komt ook de dag, dat de werkelijkheid doorbreekt. Meestal noemen de mensen die dag de dood. Want de meeste mensen sterven, voordat zij begrijpen, wat aardse gebondenheid is. Niet iedereen is als een rups.

DE ELF

Er was eens een elf, die leefde in de bloesem van de lotus. Wanneer de bloem zich openplooidde, wanneer de maan lichtstralen zond, dan danste zij op een blad in de vijver. Soms spiegelde zij zich verwonderd over de rand. Eens danste zij licht en zo vol vreugde, dat zij onbewust de vleugelen bewoog. Vóór zij het wist zoefde zij weg over het spiegelend water, neerziend op de bloemen, die lichtend haar nastarde. Verder en verder ging zij, tot achter de sterren. Zij danste in het gouden poeder, dat de Goden hadden uitgestrooid tot een spoor, toen zij in een plechtige stoet langs de hemel trokken. Die elf keerde terug en nog danst die elf, wanneer de bloem zich ontplooit. En nog baadt zij zich in het maanlicht en spiegelt zich in donker glanzend water. Zij is elf onder de elfen. Meer nog is zij in zichzelf. Want in de duisternis van de hemelen heeft zij zichzelf gevonden. Een wezen, dat niet gebonden is, een wezen, dat vliegen kan, een wezen, waarvoor geen hemel besloten blijft en geen hemeling zich verbergt.

Zo is de mens, die in de intensiteit en de vreugde van het leven soms geestelijk de kracht vindt zich te verheffen boven stoffelijk begrip, vergetend tijd en ruimte, erkennend de lichte sfeer, die in hem werkt. Zo'n mens keert terug tot de aarde. Uiterlijk is het een mens, zoals alle mensen, maar in zich draagt hij een kostbaar kennen over zichzelf als een oneindige kracht. Over zichzelf als deel van een licht. Eerst wie zo gedanst heeft in het leven, dat hij zich heeft verheven, kent zichzelf, kent de waarheid. Als je de kern kent en de vlucht in hoge ruimte, dan zie je, wat onbelangrijk is en belangrijk. Dan vind je in jezelf een schoonheid, die antwoordt op alle dingen. Men zegt, dat deze elf lang heeft geleefd in haar vijver, tot er een dag kwam, dat zij danste in de zon. Toen gleed er een zonnestraal neer en twee zonnestrallen keerden terug naar de zon.

Nu danst de elf niet meer op het lotosblad in het licht van de maan. Maar soms danst een zonnestraal en kust de bloemen wakker en streelt de dieren en moedigt mensen aan. Deel van een groot licht, kerend tot dat licht, en toch zichzelf.

Waarheid voor de mens, die esoterie zoekt te vinden; de waarheid is de eenheid van alle dingen, waarin je handelt, persoonlijk, persoonlijk leeft en toch als deel van het Grote, waaruit je voortkomt en waarin je terugkeert, die je beseft, dat al je wezen de kracht is van het grote, dat je zelf bent. Zó te leven, zó te kunnen leven en streven, is een doel van velen.

Zó te mogen leven is het bewijs van de lichtende kracht die liefde is en niets anders. Zoekende zo te leven is het begin van wijsheid. Begrip van dit leven, geborgen nu nog in het Ik, is de voltooiing ervan.

Wij allen zullen misschien eens die weg gaan, vrienden. Tot dat het zover is, moeten wij onze pogingen nooit staken om een werkelijkheid te vinden: onze werkelijkheid. Niet de werkelijkheid van anderen, of van leraren. Niet de vertrokken lachspier, waarin men zich ziet, wanneer men zich beschouwt in de geest van een ander, of in de stelling, die een ander heeft ontworpen. Maar je moet je spiegelen in het innerlijk beleven. Elke mens draagt zijn eigen waarheid en zijn eigen wijsheid. Die kan niet worden gebonden in regels, niet worden neergelegd in woorden. Die kan alleen worden geleefd. Wie deze eigen wijsheid leert overdenken en beleven tegelijk, deze vindt het grote doel van alle oneindigheid. Binnen het kennen van zichzelf, gaat hij op in de grote Kracht. Op dit thema hoop ik in het komende jaar nog meermalen te mogen spreken.

Thans echter ga ik van u scheiden, opdat de laatste spreker voor u sluiten kan met "het schone woord". Goedenavond.

HET SCHONE WOORD

HORIZON

Ik schouw rond mij in het wijde veld
en zie de lijn der eindigheid.
Hier heeft het Zijn een grens gesteld.
Maar als ik, door de angst, voorwaarts ga,
zoek eindelijk te vinden,
dáár, gedreven,
waar de einder eindigt al het bestaan,
ik zie de einder wijken
in het angstig verder gaan.

Ik zoek naar wijde einder
en stijg nu zacht omhoog,
totdat ik kan begrijpen,
dat de einder mij bedroog.
Eerst dacht ik aan de horizon
als vaste lijn en grens,
doch kom ik boven 't standpunt
van lager zijn en mens.
Ik zie de werldebol zich wentelen
in het Al, zonder grens.

Ja, daarom zie ik de grens van iets,
wat komen zal, wanneer de einder is voltooid,
waarin de sterren staan.
Maar zou ik tot het eind der ruimte,
tot het eind van 't Al eens gaan,
en verder stijgen. Ik weet het zeker:
grens vindt men daar niet.
Het is nieuwe wereld, nieuw bestaan,
dat men als kringloop onder zich,
in vreemde banen ziet.

Er komt een ogenblik,
dat het oog niet verder schouwt.
een ogenblik, dat het begrip
geen grens, of ruimte bouwt.
Er komt een ogenblik, dat je,
zoals het Zijn begon,
slechts licht erkent,
je badend in onbekende zon,
die niet verteert, doch louter draagt.

Dan spreek je niet van horizon,
niet van begin, of eind, van het bestaan,
dan zoek je niet meer voort te gaan,
of verder voort te streven.
Want in dat gouden licht,
bestaat geen grens.
Alleen nog: leven.